

Statsrådsberedningen
Kansliet för samordning av EU-frågor
103 33 Stockholm

Yttrande över departementspromemorian Lissabonfördraget (DS2007:48)

Sveriges Kristna Råd (SKR) har inbjudits att yttra sig över promemorian Lissabonfördraget (Ds 2007:48). SKR består av 27 medlemskyrkor och 1 kyrka som är observatör. Dessa 28 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige.

SKR har vid utformandet av detta svar samrått med Svenska kyrkan, som avger eget till största delen likalydande svar, och Katolska kyrkan i Sverige, som inbjudits att lämna svar med avstått och istället hänvisar till detta svar från SKR. Båda dessa kyrkor är medlemmar i SKR och därmed delaktiga i detta svar.

SKR har med intresse följt utvecklingen som lett fram till Lissabonfördraget. Vi följde arbetet i det konvent som i juli 2003 föreslog en konstitution för Europa. SKR lämnade också yttranden över "Europeiska konventet om EU:s framtid" (Ds 2003:36) och "Fördraget om upprättandet av en konstitution för Europa" (Ds 2004:52).

Inledningsvis vill vi säga att SKR ställer sig positiv till att Sverige ratificerar Lissabonfördraget. Huvudskälen för detta är att människovärdet, mänskliga rättigheter och andra grundläggande värderingar spelar en så framträdande roll i fördraget samt att kyrkornas bidrag i det europeiska samarbetet på ett tydligt sätt erkänns.

Ett yttrande i detta läge kan egentligen inte resultera i något annat än ett till- eller avstyrkande av det framförhandlade förslaget som helhet. SKR vill ändå redovisa sin uppfattning i några av fördragets viktigaste punkter.

Unionens upprättande, värden och mål

Enligt SKR är de texter som uttrycker unionens värden och mål väl formulerade. De ger på ett klargörande sätt uttryck för värderingar som bör prägla unionen. SKR har emellertid en synpunkt beträffande en viktig formulering i den svenska texten i artikel 1 a i EU-fördraget. Det som i den engelska versionen uttrycks som "respect for human dignity" och i den tyska som "die achtung der Menschenwürde" har i den svenska texten getts formuleringen "respekt för människans värdighet". Vi anser att det vore mer adekvat att använda uttrycket "respekt för människovärdet". "Människovärde" ger nämligen bättre än "människans värdighet"

uttryck åt den komplexa uppsättning normer och värderingar som här avses. Alternativt skulle man kunna använda ”människans värde och värdighet” i analogi med formuleringarna i 1 kap. 2 § regeringsformen.

Grundläggande rättigheter

SKR välkomnar att EU ansluter sig till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och vår förhoppning är att detta kan ske så snart som möjligt efter att fördraget har vunnit laga kraft. Vi ser det också som önskvärt att EU så snart som möjligt även tillträder andra viktiga konventioner, framförallt Europarådets konvention mot människohandel och FN:s konvention för migrantarbetares rättigheter.

SKR är också positivt till att EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna som hittills har utgjort en politisk deklaration nu föreslås bli rättsligt bindande. Vi vill dock understryka vikten av att det görs tydligt vilka mekanismer som ska finnas för att följa upp unionsinstitutionernas ansvar för att tillerkända rättigheter ska få en reell innebörd för varje enskild människa som vistas inom EU:s territorium. Inom både de universella och de regionala MR-konventionerna finns det ett rapporteringsförfarande med en möjlighet också för det civila samhället att bidra med sina rapporter. Detta är viktigt för uttolkningen av innebörden av tillerkända rättigheter liksom för den levande debatten om mänskliga rättigheter.

Unionens institutioner och organ

SKR har inget att erinra mot att en särskild post som unionens höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik inrättas i enlighet med det reformerade fördraget. Vi anser att en sådan ordning på flera sätt stärker unionens ställning inåt och utåt. Vi tillstyrker också det regelverk som styr hur den höga representanten utses och eventuellt fräntas uppdraget.

Allmänna bestämmelser för unionens verksamhet

SKR välkomnar att offentlighetsprincipen utvidgas till att omfatta samtliga EU:s institutioner, organ och byråer. Detta förslag, liksom förslaget om öppna rådsmöten för lagstiftningsfrågor och förslaget om en ny rättslig grund om god förvaltning, bidrar till att alla som berörs av de beslut som fattas kan bli mer delaktiga.

SKR vill understryka betydelsen av den nya artikel 16c i EUF-fördraget. Att unionen respekterar och inte påverkar den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna, enligt den nationella lagstiftningen, är grundläggande samtidigt som unionen bör främja framväxten av en modern religionsfrihetslagstiftning i alla medlemsstaterna.

Att unionen ska upprätthålla en öppen och regelbunden dialog med kyrkorna hälsar SKR med stor tillfredsställelse, eftersom det bland annat innebär att kyrkorna tillerkänns att kunna bidra i arbetet. Vi har uppfattat en begynnande diskussion om huruvida denna dialog ska formaliseras på visst sätt eller om det är en fördel att den får en mer informell karaktär. Vi kan ställa oss bakom att dialogen inte formaliseras för strängt. Vi vill dock i gengäld understryka vikten av att den sker regelbundet och med öppenhet och transparens samt med breda möjligheter för medlemsstaternas kyrkor och samfund att på ett demokratiskt sätt vara delaktiga.

Icke-diskriminering och unionsmedborgarskap

SKR välkomnar ett förstärkt skydd mot diskriminering och ökat fokus på social trygghet och socialt skydd i samband med unionsmedborgarskap. Vi ser det dock som självklart att arbetet mot diskriminering ska omfatta även dem som inte är medborgare i någon medlemsstat men som vistas där.

Unionens interna åtgärder

Socialpolitik och miljöpolitik

Socialpolitiken innefattar ett vidare område än enbart frågor som relaterar till arbetslivet. SKR vill därför framhålla betydelsen av att fler aktörer än arbetsmarknadens parter involveras i den sociala dialogen. Det finns kompetens och erfarenheter inom den sociala ekonomin som är till stor nytta vid framtagande av planer för att förebygga, åtgärda och möta de sociala risker som kan leda till ett långvarigt eller beständigt utanförskap. Den sociala ekonomins aktörer har idag även en betydande roll i att stödja och möjliggöra för människor att ta sig ur ett socialt utanförskap och hitta vägarna tillbaka till ett aktivt yrkesliv utifrån individuella förutsättningar.

SKR uppfattar att möjligheten för unionen att ta initiativ till att säkerställa samordningen av medlemsländernas socialpolitik inom ramen för den öppna samordningsmetoden stärks genom de nya fördragen, vilket är utmärkt. När det gäller den öppna samordningsmetoden vill vi dock förespråka en utvärdering av hur metoden fungerar inom medlemsstaterna dels när det gäller samordningen på nationell nivå och dels hur den genomförs på regional och lokal nivå. Vi efterfrågar också en utvärdering av hur olika aktörer i den sociala dialogen involveras på de olika nivåerna inom medlemsstaterna.

Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

SKR ställer sig positivt till att de nationella parlamenten och Europaparlamentet ges en starkare roll och högre grad av insyn i det här politikområdet. Vi är också positiva till arbetet mot en gemensam europeisk asylpolitik.

Vi utgår från att ett förstärkt arbete med EU:s gemensamma gränsskydd också kommer att infatta att rädda liv och att ta emot de människor som söker sig till medlemsländerna för att söka asyl.

Kyrkorna har på olika sätt engagerat sig aktivt i arbetet mot människohandel och för att stödja barn och kvinnor som utsatts för prostitution och trafficking. SKR välkomnar därför ett förstärkt arbete mot människohandel. Det behövs enligt SKR ett helhetsgrepp med åtgärder för prevention och omhändertagande av de utsatta samt program för återintegrering i familj, skola och samhälle av de drabbade. Vi vill betona behovet av kontinuerlig utbildning av aktörer inom rättsväsendet samt rättsväsendets samordning med sociala myndigheter. Det är särskilt angeläget att säkra skyddet av vittnen i den rättsliga processen men också att tillgodose behovet av skyddat boende. I det preventiva arbetet behöver fokus också läggas på att bearbeta de strukturella grundorsakerna till människohandeln. När unionen ser ett mervärde i erfarenhetsutbyte förväntar sig kyrkorna att även det civila samhällets erfarenheter av både det omhändertagande och det preventiva arbetet inkluderas.

Civilskydd

Beredskapen att skydda samhälle och enskilda vid kriser och katastrofer är en grundläggande nationell angelägenhet. Internationell samverkan förstärker naturligtvis möjligheten att

fullgöra detta ansvar. Dessutom kan kriser och katastrofer inträffa på ett sätt som innebär att nationsgränserna överskrids. Det är därför betydelsefullt med en tydlig plattform för civilskyddet i EUF-fördraget. SKR menar också att termen ”civilskydd” på ett mer adekvat sätt än termen ”räddningstjänst” beskriver områdets innehåll. Civilskydd uttrycker ansvar dels oberoende av en enskild händelse, dels i ett bredare perspektiv som omfattar såväl samhället som den enskilde, både förebyggande och akuta insatser. Civilskydd inbegriper också psykosociala insatser i en personlig omsorg med bland annat själavård och även andakter, något som efterfrågas alltmer i ett fullvärdigt kris- och katastrofarbete idag. SKR vill i detta sammanhang understryka att artikel 16 c punkt 3 i EUF-fördraget öppnar för kyrkornas bidrag i det gemensamma arbetet ifråga om civilskydd.

SKR ser det som angeläget att unionen även utvecklar en kompetens till skydd och hantering av konflikter och kriser med icke-militära medel. Vi beklagar att så lite skett på detta område. En revision av den europeiska säkerhetsstrategin från år 2003 bör kunna främja en utveckling i rätt riktning, enligt vårt sätt att se

Unionens yttre åtgärder

Den gemensamma handelspolitiken

SKR välkomnar att Europaparlamentet får ett större inflytande över jordbrukspolitiken men anser det olyckligt att målen för den gemensamma jordbrukspolitiken ligger kvar oförändrade. Det har sedan lång tid funnits starka skäl för att införa ett mål om ekologisk hållbarhet och hushållning med naturresurser. Vi skulle gärna se att också ett mål som syftar till global livsmedelstrygghet infördes. SKR konstaterar att medlemsstaternas vetorätt för avtal om handel med kulturella och audiovisuella tjänster, samt handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård är viktig eftersom sådana avtal rör kärnan i den offentliga sektorns uppdrag.

Samarbete med tredjeland och humanitärt bistånd

Det är enligt SKR bra att det föreslås gemensamma mål och riktlinjer för unionens yttre agerande. Det är också utomordentligt att fattigdomsbekämpning lyfts fram som det främsta målet för utvecklingspolitiken. Den lista på målsättningar inom detta område som återfinns i departementsskrivelsen ger dock vid handen att det finns risk för målkonflikter.

Att uppmuntra ungdomars engagemang för bistandsfrågor ser SKR i sig som mycket positivt. Vi ställer oss dock tveksamma till att inrätta en frivilligkår för att ungdomar ska beredas utrymme att delta i humanitära insatser då detta kan påverka insatsernas effektivitet. Dessutom kan ifrågasättas lämpligheten av att skicka ungdomar utan tidigare erfarenheter till dessa besvärliga och många gånger farliga sammanhang. Frivilligkåren bör enligt vår mening i stället beredas utrymme inom utvecklingsbiståndet.

Sundbyberg 2008-03-25

Sven-Bernhard Fast
generalsekreterare

Lennart Molin
biträdande generalsekreterare